

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

אולימפיאדת מלבורן, שבה נערך עימות ספורטיבי חסר תקדים בין שני הגושים - בין כרית-המועצות וארצות-הברית. בשער הגליון: סיפורם הפלעתי של מגורשי מצריים.

גליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, תיאר בכתבת-שער, תחת הכותרת "כרתי מצריים", את סיפורם של יהודי מצריים בתקופת מילהמת-סואץ. כתבה אחרת, תחת הכותרת "איך נפלתי בשבי", גוללה את סיפוריהם של כמה מהשבויים שנפלו בשבי ישראל. ספרו המשותט של השבוע עמוס קינן, הביא תחת הכותרת "הדרך להר האלוהים" את תיאור ביקורו בהר סיני (התקדמונו לאורך ואדי יעקובוביץ, הגענו להצמלות אברמוביץ והמשכנו לסנה הבער"). מדור הספורט של השבועון הביא את המשך סיפורה של

פרופסור לייבוויץ נלחם ביצחק רפאל * פינחס לבון

מוססה להציל את ההסתדרות * דיין וסיפור סיני

העם

חושך מצריים

בעיניים מודאגות הסתכלו החקלאים בשמיים האפורים. שרב כבד, כמעט קייר צי, העיק על הר ושפלה. החקלאים שזרעו את שיחיה-הפלה לפני הגשם הראשון, כבר ידעו כי המטר הספיק להנבית, אך לא להצמיח שום יבול, וכי יצטרכו להרוש את אדמתם ולזרוע שנית.

השד הקטלני של הבצורת החל מהלך אימים ברחביהארץ.

היה זה מזג-אוויר שהתאים יפה למצבי הרוח של המדינה. ההתלהבות הגדולה למרחבי סיני החלה לפוג, יחד עם התכונה של הטילים ההמוניים באיזור הר כבוש.

ממצריים עצמה באו הידיעות הראשונות על מדיניות חדשה של גירוש וקפוח יהודים. אף שידיעות אלה הוגמו תחילה, ואף נוצלו לצרכים מילגנתיים, היו חמורות כשלעצמן במידה מספקת כדי להשרות אווירה של דיכאון סבל הכל. **אווירה בלתי-מחוששמת.** אולם הציביון האמיתי לרוח השבוע ניתן על-ידי שפע הידיעות על המשבר הכלכלי הגובר והולך, שהוא הצד השני של מטבע הניצחון הצבאי. יותר מכל הורגשו הגבירות החשמל בבתיים, שהיו כלי-כך דימי יוניות עד שבתים רבים לא ניסו אפילו להגשים אותן, מתוך הרגשה כי גזירה אשר אין הציבור מסוגל לעמוד בה לא תתמיד. עקרות-הבית, שרדפו אחרי סח נפט ברחוב, הבינו בצורה חדשה את שמחת המכבים על מציאת כדהשמה, אף כי שבוע החנוכה כמעט נשכח מלב המבוגרים בדיירות המוארות-למחצה.

הקהל קיבל את הגזירות הכלכליות עם סיכויי המיסים המוגדלים וההגבלות המחמירות, כשם שקיבל בשעתו את בשר רות-הניצחון: ללא קריאות-הירד וללא

הגבלות החשמל נבעו כתוצאה מ" לחצים כלכליים שהופעלו בידי ממשלת ארצות-הברית (ממשלתו של הנשיא אייזנהאור) במטרה להביא לנסיגת ישראל ממידבר סיני.

סימני דיכאון. קלע למטרה העורך הכל-כלי של הארץ, שהעיר בהיגיון רב כי מי שתמך בממשלה בשעה שיצאה לקרב, חייב לתמוך בה גם בשעה שהיא משלמת את מחיר מיבצע סיני.

במקביל לחוסר-האשליה בקרב ההמורגים, התפשט גם בחוגים צרים של הצמרת הרוחנית מצב-רווח של חשבון-הנפש. יותר מאשר בכל תקופה אחרת מאז תש"ה, גברה בחוגים אלה הנכונות לבחון מחדש את דרכה העקרונית של המדינה מיום היווסדה.

אם ינבית מצב-רווח זה נבטים של מחי שבה חדשה, יהיה זה אולי הפרי החיובי ביותר של הס-בוב השני, פרי שעשוי להביא שלום ורווחה למרחב כולו.

שחיתות

ניתוק אגב

כל חייל יודע כי ניתוק אגב עם האויב הוא אחד המיבצעים הצבאיים הקשים ביותר. הניתוק למדו זאת שני אנשיט הרחוקים מאוד מן ההווי הצבאי: ד"ר ישעיהו לייבוויץ וח"כ יצחק רפאל.

לייבוויץ, לוחם-בשחיתות בשעות-הס-נאי, טען בשעתו כי יחזקאל סהר, המיסקריה-הכללי קל הלשון של המישטרה, סיפר שפתח תיק נגד יצחק רפאל, ושכנה את התיק לפי הוראות ראש-הממשלה דויד בן-גוריון. אחרי שגם בן-גוריון וגם סהר הכחישו את הדבר, הגיש רפאל מישפט נגד לייבוויץ על הוצאת-דיבה.

המערך המישפטי של לייבוויץ היה פרוץ לכל הצדדים. היה מובן מאליו כי סהר יישבע ללא-היסוס שמעולם לא אמר את הדברים, ואילו שלושת האנשים ששמעו כביכול את הדברים - עורך של כתב-עת, פרופסור באוניברסיטה יפקיד בכיר - לא התלהבו כלל להופיע ולהעיד נגד צמרת המדינה.

ייתכן שיצחק רפאל לא היה חושש מפני המישפט, לולא קרה אסון: כעבור ימים מעטים פירסם העולם הזה (982) דו"ח ארוך ומפורט על עלילות רפאל, ובו מאות פרטים על עיסקותיו המפוק-י

שקות ועל אורח חייו. כאשר הכין פרקי לטו של לייבוויץ, עורר-הדין שמואל תמיר, 900 שאלות לרפאל, הבין רפאל כי כל העניינים האלה יצופו במישפט. את זאת ביקש למנוע בכל מחיר.

מריחה של מליצות. בדרך-כלל, קל מאוד לחסל מישפט כאשר שני הצדדים מעוניינים לבטלו. כך היה נידמה גם הפעם. הושגה פשרה, שהשביעה את רפאל הזאב מבלי לפגוע בלייבוויץ הכבש. הצורה: הודעה מעורפלת, שבה לא חור לייבוויץ מהאשמותיו, אך לא התנגד לביטול המישפט (תוך ויתור על הוצאת תינו). על הכל נמלחה שיכבה עבה של מליצות על המצב המדיני הביטחוני.

אולם ניתוק המגע היה קשה יותר מכפי ששני הצדדים תיארו לעצמם. בעיתון הארץ פורסמה שורה ארוכה של מיכ-תבים, ביניהם מיכתבו של הפרופסור אברהם הלוי פרנקל, שדרש כי הפרשה תתברר עד תומה, או שרפאל יתפטר מן הכנסת ויפסיק לנאום על חללי צה"ל.

היה צורך למצוא מוצא חדש. הוא נמצא בהסכמה להעביר את העניין לבוררות של אהרון בארט, מנהל בנק לאומי, או של בנימין מזר, נגיד האוניברסיטה העברית.

שיפוט פנימי בהחלט. עתה נוצר מצב אבסורדי לחלוטין. לייבוויץ היה מאז ומתמיד אחד הלוחמים הקולניים ביותר נגד "שיפוט פנימי", המוציא מידי המדינה את השיפוט על עבירות פליליות. עתה הסכים להוציא מבית-המישפט פרשת-שחיתות ראשונה במעלה ולמסרה לבוררות פרטית.

כדי להציל את כבודו, תבע לייבוויץ כי הבוררות תהיה פומבית. אולם זה היה עוד יותר אבסורדי: אם הבירור ייערך בפומבי ויגרום לפירסום כל הפרשה - מה היה בכלל הטעם לבטל את המישפט?

יכול היה להיות רק טעם אחד לכך: בעוד ששופט מטעם המדינה חייב לגלות את האמת, אין בורר פרטי חייב לעשות זאת. לפי המסורת הנקוסה בארץ, תפקידו של בורר הוא לשפר בין הצדדים ולהתי-ליק סיכסוכים.

המקופחת היחידה: האמת.

ההסתדרות

הלב הנימהר

כימעט באותו יום, שבו נבחר למישרת המזכיר הכללי של ההסתדרות, נפל פינחס (פינייה) לבון קורבן להתקפת-לב. היה נידמה שהאיש, שנפל כבר כמה פעמים קורבן לתהפוכות-הגורל, יצטרך שוב לפי רוח מן הפעילות, וזאת אחרי שבילה זמן-רב בביתו, כמחאה על סילוקו מתפקיד שר-הביטחון בתום קנוניה מטוקי-סקת.

אולם השבוע הסתבר כי שלושת הי-חודשים של חופש-המאונס מבתי-חולים ובבתי-הבראה, הועילו ללבון. מזכיר ההסתדרות הוא אדם בעל השפעה רבה מאוד במדינה, אולי מפני שכל בעלי התפקיד הזה בעבר - היו אנשים חזקים. שלא הסתפקו בתפקידי-יצוג. אילו קסץ לבון

• דויד בן-גוריון, דויד רמז, גולדה מאיר, פינחס לבון (בפעם הקודמת) ומר-דכי נמיר. חמש שנים מאוחר יותר כאשר התפוסר לבון ממישרה זו, היא חדלה לשמש מטרה לאישים בעלי איכות.

העולם הזה

סיפורם של מגורשי מצריים

ברחתי מבורט סעיף

"העולם הזה" 999
תאריך: 5.12.1956

מיד, וללא הכנה, לתוך זרם המאורעות, היה מתבונן מן הסתם בענייני שיגרה. אולם בימי חוליו הספיק להגות בתפקידו החדש, לארגן את מחשבותיו בכמה הצעות מעשיות ומרחיקות-לכת.

לא רפורמאטור. הצעותיו החדש-שות של לבון לא תהיינה פופולאריות בחוגי-השמאל של ההסתדרות. הן מעידות כי לבון מוכן ללחום מילחמה קשה כדי להגשים את דיעותיו. בין השאר:

• הצעה מהפכנית להלאים את לישי-כות-העבודה, להפכו לשירות של המדינה, דבר שגם הציונים-הכלליים לא קיוו לו, מצב שרוב הניזוקים לעבודה יקבלו באה-דה.

• הקמתה של מחלקה חדשה למען האינטליגנציה העובדת, אשר מזכירה, שימחה בלאס, יהיה שווה למעשה במעמדו לאהרון בקר, ראש האיגוד המקצועי. היתה זאת מסקנה הגיונית ממשבדי השנה האחרונה, שבמהלכם ברהה האינטליגנציה במיספרים הולכים וגדלים ממיסלגות ה-הסתדרות ימינה.

• ההחלטה להפסיק מייד את בנייתם של בניינים חדשים מטעם ההסתדרות. התקציב הגדול שהוקדש בעבר למטרה זו, ושהרגיו את הציבור יותר מכל דבר אחר בהסתדרות, יוקדש לתמיכה בחינוכם האישי של בני חברי ההסתדרות.

• רפורמה של מערכת השכר עליידי עריכת כל חווי-העבודה לשנתיים (במ-קום שנה), שינוי תוספת-היוקר רק פעם בששה חודשים (במקום כל שלושה חר-דשים) ורק במיקרה של שינוי בגובה של שלושה אחוזים מן השכר (במקום שלושה נקודות-מדד, שהן בערך אחוז אחד של השכר).

היתה זאת גישה חדשה לגמרי לבעיות ההסתדרות. אולם לבון עצמו היה צנוע: "אינני רפורמאטור, אני רוצה רק למנוע תהליך של ניוון והסתאבות..."

אנשים

• הרמטכ"ל משה דיין, בהסבירו מדוע לא יסכים להסביר לעיתונאי זר את מערכת סיני: "כיצד היתה ההת-חלה - לא עלי לספר זאת. מה יהיה הסוף - טרם ברור ועוד מוקדם להתנבא. ומה המצב באמצע - יודע לכל ואין צורך להוסיף".

• חבר-הכנסת יוחנן באדר מחרות, על ההיטלים החדשים: "הממשלה מצאה לה פורקן מהמועקה המדינית עליידי הטלת מיסים נוספים".

• הסופר שמואל יוסף (ש"י) עגנן: "אני נוהג כמינהג כל הסופרים. כל הסופרים, כשהם יושבים בחבורה, מדברים בנשים, וגם אני מדבר בנשים. ההבדל הוא, שאני מדבר באשתי".

• ח"כ מסא"י אברהם הרצפדר, כנאום בכנסת, בשבוע בו נאסר על חיילי צה"ל למסור לעיתונות כל חומר שהוא על מיבצע-סיני: "כל המרבה לספר במיבצע-סיני, הרי זה משובח".

• הקריין אפרים אבא, כפתח מה-דורת חדשות בקול ישראל: "הרי החי-דשות וסליחתן תחילה".

המסגר

"אני רב-טוראי, מפקד ב"חון, טיפר מחמוד מח-גוב, 23, המשלט שלי הי-יה ברפיה. כשהתחילה הי-התקפה, הייתי בחפורה, יחד עם כמה אנשי כיתתי. קשה לי עדיין לדעת מה קרה בדי-יך, ראיתי אורות וברקים. בקושי הספקתי לירות. לא ידעתי גם לאן לירות. פתאום הרגשתי כאב איום. התעוררתי תי רך כעבור חמשה ימים, בבית-חולים ישראלי. אמרו לי שניחתו אותי וחוציאו לי את העין. עכשיו אני רך רוצה לחזור לביתי במיניה, אחרי שנה וחצי של אימונים ושרות נאמן בצבא, אני מקי-וה שניחתי לי לחזור לביתי, להיות מסגר ולחיות בשקט"

